

12. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59161269>
13. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/68982816>
14. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001740-14>

Ключові слова: слідчий, слідчий суддя, ухвала, тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади.

Ключевые слова: следователь, следственный судья, определение, временное ограничение в пользовании специальным правом, отстранение от должности.

Key words: investigator, investigating judge, ruling, temporary restriction of the enjoyment of a special right, suspension from office.

КАВЕЦЬКА ВАЛЕРІЯ СЕРГІЇВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу

УЧАСТЬ ЛІКАРЯ ПРИ ДОПИТІ НЕПОВНОЛІТНЬОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Необхідність мати додаткові гарантії забезпечення прав і законних інтересів у справах за участі неповнолітніх, зумовлена положеннями Конституції України, вимогами, які передбачені міжнародними стандартами в цій галузі, зокрема Конвенцією ООН «Про права дитини» від 20 листопада 1989 р. [1] і Мінімальними стандартними правилами ООН щодо здійснення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила») від 29 листопада 1985 р. [2].

Згідно з ч. 1 ст. 226 КПК України допит малолітньої або неповнолітньої особи проводиться у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря, а відповідно до ч. 1 ст. 354 КПК України допит малолітнього свідка і, за розсудом суду, неповнолітнього свідка проводиться в присутності законного представника, педагога чи психолога, а за необхідності – лікаря [3].

Якщо у статті 226 можна говорити про логічність твердження, то у ч. 1 ст. 354 виникає деяка тавтологія. Зокрема, участь законного представника, педагога, психолога, лікаря вирішується за розсудом суду. Тобто суд не зобов'язаний залучати їх до участі, а лише за необхідності постановляє ухвалу про залучення. Тому, на нашу думку, і законний представник, і педагог, і психолог, і лікар залучається при судовому допиті неповнолітнього за необхідності. А тому в ч. 1 ст. 354 вираз «а за необхідності» вважаємо є недоцільним.

У загальному, необхідними випадками, які потребують участі лікаря при проведенні за участю малолітньої або неповнолітньої особи, слід

розуміти випадки, коли є дані про розумову відсталість дитини, психічне захворювання, хворобливий стан тощо.

Дискусійним сьогорні залишається і визначення процесуального статусу педагога, психолога та лікаря у кримінальному провадженні, а також їх співвідношення зі статусом спеціаліста. Кримінальний процесуальний кодекс України не відносить вищевказаних осіб ні до сторін кримінального провадження, ні до учасників кримінального провадження, а також учасників судового провадження. Останніх фактично не можна віднести й до категорії інших учасників кримінального провадження, оскільки у відповідних положеннях § 5 Глави 3 (ст. ст. 60–74) КПК України згадки про них також немає [5, с. 155].

Відповідно до частин першої та другої ст. 71 КПК України: «1. Спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок. 2. Спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду» [3].

Відповідно до КПК України, ми не можемо говорити про те, що призначення лікаря (психолога, педагога) у кримінальному провадженні зводиться лише до надання консультації з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок. Проте, ми вважаємо, що потрібно відносити їх саме до спеціалістів, що і наштовхує на законодавче розширення терміну «спеціаліст».

Крім цього, на практиці при забезпеченні участі лікаря під час допиту неповнолітнього, відповідно до частини першої ст. 491 КПК України, не складається жодного процесуального документа. У протоколі допиту вказують лише прізвище, ім'я та по батькові зазначених осіб без будь-якого документального підтвердження повноважень цих осіб на участь у слідчій (розшуковій) дії (наприклад, копія диплому про наявність відповідної вищої освіти, підтвердження професійного стажу роботи з дітьми) під час досудового розслідування. У судовому ж розгляді лікар залучаються на підставі ухвали суду. О.М. Крукевич зазначає, що непоодинокими є випадки, коли в ухвалі суду не вказується якого лікаря потрібно залучити і з якої установи, і чи взагалі є диплом про вищу освіту чи професійний стаж [5, с. 155].

У Кримінальному процесуальному кодексі передбачено можливість залучення до допиту неповнолітніх як спеціаліста й лікаря, причому закон не вказує, якої спеціалізації має бути такий лікар. В актах офіційного і доктринального тлумачення цього законодавчого положення вказується, що участь цих спеціалістів повинна мати суттєве значення для визначення особливостей розвитку неповнолітнього, його здатності давати правильні показання про обставини справи, особу підозрюваного чи обвинуваченого, вказується також, що якщо

законом передбачена можливість і залучення лікаря, то це має бути спеціаліст у галузі дитячої психіатрії.

На практиці слідчі, прокурори та судді частіше всього запрошують до участі у провадженні лікаря за принципом «швидше знайти». Часто запрошуються навіть не практикуючі лікарі, а просто з дипломом про вищу освіту, тому лікар відіграє суто формальну функцію і старається не брати участь при допиті [4, с. 31].

Враховуючи усі вищевказані положення, вважаємо, що потрібно законодавчо розширити поняття спеціаліста, а також механізм його залучення у досудовому провадженні та змінити ч. 1 ст. 354 КПК України.

Тому пропонуємо викласти ч. 1 ст. 354 КПК України у такій редакції: «Допит малолітнього свідка і, за розсудом суду, неповнолітнього свідка проводиться в присутності законного представника, лікаря, педагога чи психолога».

Стосовно розширення кола осіб, які відносяться до спеціалістів потрібно ч. 1 ст. 71 КПК України викласти у наступній редакції: «1. Спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати допомогу неповнолітнім особам та консультації усім учасникам під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок».

Список використаної літератури:

1. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.89 р. // Збірник міжнародних стандартів і норм ООН у сфері правосуддя щодо неповнолітніх. – М. : Юнісеф, 1998.
2. Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються здійснення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила») від 15.09.85 р. // Збірник міжнародних стандартів і норм ООН у сфері правосуддя щодо неповнолітніх. – М. : Юнісеф, 1998.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: прийнятий 13 квітня 2012 року //Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.
4. Белан С.В., Луценко Т.О. Особливості залучення спеціаліста-психолога у кримінальному процесі / Белан С.В., Луценко Т.О. // Проблеми екстремальної та кризової психології. – 2010. – № 7. – С. 28-36.
5. Крукевич О.М. Участь неповнолітнього свідка у кримінальному судочинстві / О.М. Крукевич // Вісник кримінального судочинства. – 2016. – № 4. – С. 152–159.

Ключові слова: неповнолітній, малолітній, лікар, допит, судове провадження.

Ключевые слова: несовершеннолетний, малолетний, доктор, допрос, судебное производство.

Key words: juvenile, minor, doctor, interrogation, judicial proceedings.